

از زبان یک یاغی

۱

«از زبان یک یاغی» مجموعه ۶۱ قطعه شعر سپید و آزاد، با مضامین اجتماعی و مذهبی است که در فاصله سال‌های ۱۳۶۲ تا ۱۳۶۹ سروده شده است. در محتوای اکثر شعرهای این کتاب طنز تلخی دیده می‌شود. در ابتدای کتاب مقدمه‌ای با عنوان «جماعت سلام» ارائه شده که در بردارنده انگیزه یوسفعلی میرشکاک از چاپ این کتاب است...

آن‌جا که نامی نیست

۲

«آنجا که نامی نیست» شامل ۵۳ غزل میرشکاک است که عمدتاً مضامینی عاشقانه دارند. از ویژگی‌های ظاهری این کتاب توجه به عنوان کتاب در طراحی جلد این مجموعه غزل است که این کتاب را به‌رغم سادگی، نسبت به سایر کتاب‌های شعر متمایز کرده است: گفتمی از اتفاقی که تازه‌ست، از کهن داستان جهان؛ عشق / اتفاقی که همواره بوده است، باستانی‌ترین داستان؛ عشق / جز همین داستان هرچه خواندم، رنگ نیرنگ و بیهودگی داشت...

نشان‌های آن بی‌نشان

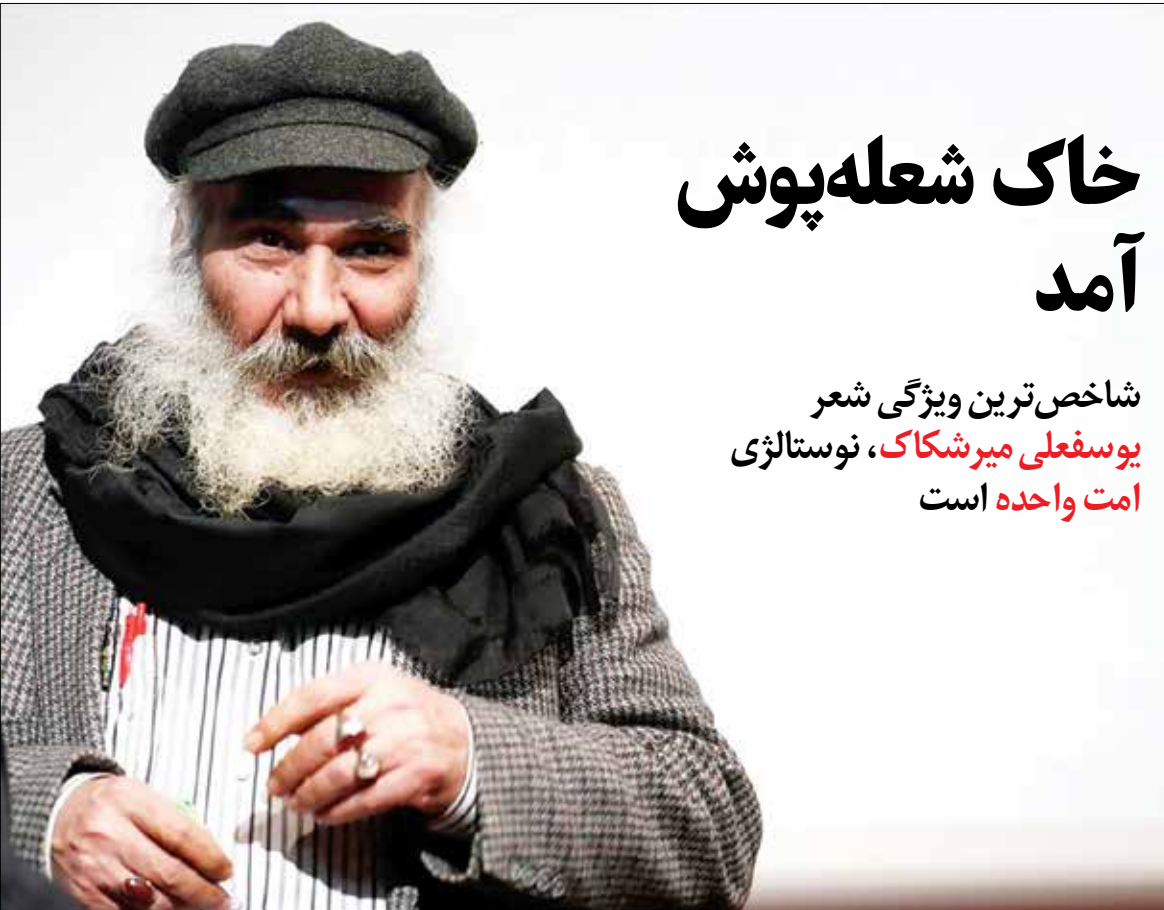

۳

یوسفعلی میرشکاک در این دفتر مجموعه‌ای از شعرهای خود را که در مدح و منقبت امیرالمؤمنین علی (ع) است، در چند قالب گنجانده است: رباعی، دوبیتی، غزل، مخمس، قصیده، شعر نیمایی، و شعر آزاد؛ و تقریباً همه قالب‌های متعارف شعر معاصر را در این مدایح با زبانی ساده و بدون آرایش آزموده است: ای صبح ازل خیالی از خنده تو شاهان و پیمبران همه بنده تو / با من نظری کن که نباشم در حشر شرمنده آن که نیست شرمنده تو...

خاک شعله‌پوش آمد

شاخص‌ترین ویژگی شعر یوسفعلی میرشکاک، نوستالژی امت واحده است

«امت واحده» را زنده کنند. شاخص‌ترین این شاعران که به‌جز خبرگی در ادبیات و فنون بلاغت، در حکمت نیز خبره است و از بزرگان این عرصه، کسی نیست جز یوسفعلی میرشکاک. او که از جمله همراهان سیداحمد فریدید به شمار می‌رفت، شعرش به درجه‌ای از زیبایی رسید که مخالفان فکری‌اش و حتی مخالفان انقلاب نیز زیبایی و فخامت کلام شعری‌اش را ستودند. شاخص‌ترین ویژگی شعر او را می‌توان نوستالژی «امت واحده» نامید.

با تکیه بر «تاریخ خطی» درباره سیر زندگی او می‌توان گفت که یوسفعلی میرشکاک متولد بیستم شهریور ۱۳۳۸ در روستای «خیرآباد معلا» از توابع شوش خوزستان (طایفه ساکی چهارلنگ بختیاری) است. در دوران کودکی علاقه بسیار به شاهنامه‌خوانی و فایزخوانی‌های پدرش داشت و از آن تأثیر بسیاری گرفت. به فاصله کوتاهی پس از پیروزی انقلاب به تهران آمد و خیلی زود توانست خود را به‌عنوان شاعری با زبانی فخیم و حماسی به محفل‌های شعر انقلابی شناساند. در همین دوران برای رساندن صدا و ایده‌هایش در حوزه فرهنگ به روزنامه جمهوری اسلامی پیوست و صفحه فرهنگی آن را در دست گرفت. در ادامه فعالیت مطبوعاتی به روزنامه کیهان پیوست و مسئول صفحات ادبی آن شد. طبیعی بود که با شروع جنگ تحمیلی خود را به میدان‌های آتش و خون بکشد و به دفاع از کشور بپردازد. کشوری که به فاصله کوتاهی پیش از جنگ باعث بروز و ظهور اسمی از اسمالله شده بود. در همان دهه ۶۰ بدل به یکی از برترین شاعران و منتقدان ادبی کشور شد.

دو واژه کلیدی در فلسفه تاریخ فریدید، «پریروز» و «پس‌فردا»ی تاریخ است. ادوار تاریخ از نظر فریدید به این صورت است: «پریروز» که مصادف است با ظهور حضرت آدم و امت واحده (شرق فلسفی)، «دیروز» که دوره یونان باستان است، «امروز» از دوره رنسانس تا به زمان حاضر، «فردا» انتظار آماده‌گر برای امت واحده آینده و در نهایت «پس‌فردا» که زمان ظهور و قیام حضرت ولیعصر (عج) و تشکیل حکومت عدل است. مفهوم «غرب‌زدگی» اقتباسی از انتقاد از متافیزیک غرب توسط هایدگر است. فریدید معادل Dysplexia را برای غرب‌زدگی به کار می‌برد که آن را از ترکیب دو کلمه یونانی Dysis به معنای غرب و Plexia به معنای ابتلا، جعل کرده بود. به‌باور فریدید مفهوم «شرق» در پریروز تاریخ جا دارد که دوره «امت‌واحد» بوده است. با گذر تاریخ از این مرحله و رسیدن به «دیروز» غرب‌زدگی شروع می‌شود. به باور فریدید «دیروز» با یونان شروع می‌شود و در واقع یونان سرآغاز غرب‌زدگی است و آغاز سیطره متافیزیک بر عقل بشری.

این نظام فکری در طول تاریخ تمدن اسلامی میان برخی از شاعران رواج داشت. این شاعر حکیمان چنین اندیشه‌هایی را به زیبایی هرچه تمام‌تر در قالب ادبی به تصویر می‌کشیدند، تا اینکه تاریخ ما ذیل تاریخ غرب قرار گرفت. اما با پیروزی انقلاب اسلامی ایران که از نظر فریدید اسمی دیگر از اسمالله در صدر قرار گرفت، وضعیت تغییر کرد. شاعران و هنرمندان بسیاری به تاسی از این انقلاب تلاش کردند تا از سیطره غرب‌زدگی‌رهایی پیدا کرده و نوستالژی

محمد آسیابانی روزنامه‌نگار

هر چند که اندیشمندان مسلمان در طول تاریخ هیچ‌گاه به فلسفه تاریخ به‌عنوان یک علم مجزا نپرداخته‌اند اما در ساختار و نظام فکری آنها مباحثی وجود دارد که بر اساس دستاوردهای علوم انسانی در عصر جدید، می‌توان عنوان «فلسفه تاریخ» را به آنها اطلاق کرد. از منظر ابن عربی هر دوره‌ای از تاریخ مظهر ظهور یکی از اسمالله است. به‌عبارتی صورت نوعی یک دوره تاریخی و ماهیت و حقیقت آن دوره در نزد حکیمان ظهور اسمی از اسمالله است که بر آن دوره تاریخی حکومت دارد. همین معنا را نورالدین عبدالرحمن جامی در بیتی به خوبی بیان کرده است:

حقیقت را به هر دوری ظهوری است
ز اسمی بر جهان افتاده نوری است

این تاریخ دوری در عصر جدید در نظام فکری سیداحمد فریدید به‌خوبی تنوریزه شد. فریدید توانست با هم‌سخنی با ایده انتقاد از متافیزیک مارتین هایدگر به فلسفه تاریخ تقریباً منسجمی دست پیدا کند. فلسفه تاریخی که در ذیل آن مفهومی مهمی به نام «غرب‌زدگی» نمود پیدا کرد. فریدید اعتقاد داشت که تاریخ مقوله «دوره‌ای» است و تمام ادیان به تاریخ دوره‌ای قائل هستند. فریدید نقطه تغییر ادوار تاریخی را که با آمدن اسم جدید همراه است، در مقوله «انقلاب» می‌دید. به باور او در هر دوره‌ای از تاریخ که انقلاب می‌شود، در واقع اسمی می‌آید و اسمی می‌رود. معنی انقلاب ظهور و غیاب اسما است.